

урахування розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Також важливим є визначення векторів подальшої діяльності органів Національної поліції, зокрема у взаємодії з іншими суб'єктами, щодо оперативного викриття, якісного документування та протидії воєнним кримінальним правопорушення проти цивільного населення.

Список використаних джерел

1. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина. Методичні рекомендації. Київ. 2023. 112 с. URL: https://justgroup.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/standart-rozsliduvannya_zagalna-chastyna.pdf.

2. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.

3. Інструкція про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: затв. наказом МВС України від 31.10.2016 № 1129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text>.

4. Капустіна М. В. Криміналістичне забезпечення протидії воєнним злочинам. Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції: збірник тез всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 17 лютого 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. С. 79–82.

5. Kryvoruchko, O., Bebesko, B., Khorolska, K., Desiatko, A., & Kotenko, N. Artificial intelligence face recognition for. Технічні науки та технології, 2020. (2(20), 139–148.

Ткаченко Павло Ігорович,

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ВСТАНОВЛЕННІ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ БЕЗВІСТИ ЗНИКЛИХ ДІТЕЙ

На сьогоднішній день, органи Національної поліції України відіграють чи не малу роль в питаннях забезпечення охорони прав та інтересів дітей, оскільки правоохоронна діяльність окремих підрозділів спрямована саме на припинення, розкриття та профілактику кримінальних і адміністративних правопорушень, що вчиняється дітьми та особливо відносно дітей. Відповідно до

статистичної інформації, впродовж 2012 року зареєстровано 7941 заяву щодо безвісного зникнення дітей, у 2013 році – 316, у 2014 році – 4504, у 2015 році – 4524, у 2016 році – 5928, у 2017 році – 8124, у 2018 році – 11305, у 2019 році – 16846, у 2020 році – 14666 заяв про зникнення дитини, у 2021 році надійшло більше 13 тисяч заяв щодо безвісти зниклих дітей [1, с. 316]. За даними Управління ювенальної превенції Національної поліції України від початку запровадження правового режиму – воєнного стану до Національної поліції України надійшло 9631 звернення щодо 9764 дітей, які зникли безвісти. Станом на початок лютого 2023 року 347 дітей перебували у розшуку, 323 дитини з них зникли у зонах бойових дій [2].

Варто зауважити за яких умов дитина вважається безвісти зниклою. У відповідності до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти», особа, зникла безвісти – це фізична особа, стосовно якої немає відомостей про її місцеперебування на момент подання заявником заяви про її розшук [3].

Відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» №1044 від 19.12.2017 року організацією пошуку зниклої дитини опікуються підрозділи ювенальної превенції. Водночас, протягом тривалого часу, вчені наголошують про необхідність залучення підрозділів кримінальної поліції до організації пошуку безвісти зниклої дитини, зокрема правознавці наполягають на нормативно-правовому закріпленні повноважень оперативних співробітників. Сучасні дослідники наголошують, що сьогодні наявна потреба оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникають безвісти, зокрема обумовлена такими факторами:

1) високою вірогідністю настання суспільно небезпечних наслідків для дитини, яка зникає безвісти, що потребує оперативного вжиття ефективних заходів із її розшуку та превенції заподіяння шкоди життю, здоров'ю чи психологічному стану;

2) різким збільшенням кількості фактів безвісного зникнення дітей в сучасних умовах;

3) прихованістю готування і вчинення щодо неповнолітніх злочинів, зокрема з використанням інформаційних технологій;

4) прихованістю намірів самих неповнолітніх щодо самовільного залишення місця проживання або вчинення інших дій, що спричиняє їх безвісне зникнення, зокрема самогубств [4, с. 45].

Вчені зазначають, що до основних факторів, які впливають на ефективність оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, належать: якість організації оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти та матеріально-технічне

забезпечення. Спеціальними причинами, які впливають на ефективність оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, є: якість нормативно-правового забезпечення; якість інформаційно-аналітичного забезпечення; досвід працівників; своєчасність проведення оперативно-розшукових заходів; правильність оцінки наявної інформації; правильність висунення версій; ігнорування однієї або окремих версій; кількість задіяних працівників [5, с. 306].

В ході розшуку дітей, які зникли безвісти залучаються різні підрозділи Національної поліції України, зокрема оперативні підрозділи кримінальної поліції, ювенальної превенції, досудового розслідування, а також дільничні офіцери поліції, поліцейські офіцери громади, патрульні поліцейській, кінологи, підрозділи поліції особливого призначення. Відомості щодо безвісти зниклої дитини вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань та кваліфікуються за статтею 115 Кримінального кодексу України. Водночас, у разі якщо місцезнаходження дитини не було встановлено протягом 24 годин – заводиться оперативно-розшукова справа [6, с. 20].

Щодо актуальності залучення кінологічних підрозділів сумісно з оперативними підрозділами кримінальної поліції. Саме так, як свідчить практика та більшість наукових досліджень в сфері одорології (науки про запахи), розрізняти та ідентифікувати різні запахи собака здатен краще ніж будь-який технічний інструмент або апарат. Залучення кінологів із службовим собакою для виконання покладених на поліцію обов'язків здійснюється на місці події за рішенням старшого слідчо-оперативної групи на основі інформації (пропозиції) кінолога щодо доцільності такого застосування. В свою чергу кінологи, не можуть подати пропозиції про доцільність застосування собаки, якщо вони не володіють інформацією про подію. Водночас, на думку вченого Селюкова В.С., вищевказане є наслідком недооцінки можливостей службової кінології та недосконалістю взаємодії між підрозділами поліції, що в свою чергу призводить до зниження кількості результативних заходів щодо пошуку зниклих безвісти дітей [7, с. 226].

Своєчасне встановлення місця знаходження дітей, які зникли безвісти, в основному здійснюється у межах доби під час кримінального провадження (до заведення оперативно-розшукової справи) або без заведення ОРС та відкриття кримінального провадження, тобто до реєстрації повідомлення в ЄРДР з подальшою реєстрацією в ЖСО [5, с. 307].

Найпопулярніший стереотип полягає в тому, що звертатись до поліції можна лише на третій день після зникнення дитини. Відповідно до вищевказаної теорії, більшість дітей знаходять протягом доби у разі своєчасного реагування.

Отже, зважаючи на вищевикладене можемо зазначити, що роль оперативних підрозділів, зокрема кримінальної поліції відіграє важливу роль в заходах спрямованих на встановлення місцезнаходження безвісти зниклої дитини. Аналізом нормативно-правової бази, яка регулює питання організації розшуку дітей, які зникли безвісти встановлено, що така потребує кореляції на ряду з розробкою та впровадження належних інструкцій щодо взаємодії підрозділів поліції та інших правоохоронних органів на засадах співпраці в процесі організації розшуку безвісти зниклих дітей. Окрім цього, на нашу думку, така інструкція повинна містити розроблений алгоритм дій із чітким розподілом функціональних обов'язків та повноважень кожного учасника пошукової групи в процесі розшуку безвісти зниклої дитини. Алгоритм повинен ґрунтуватись на актуальних результатах наукових досліджень, зокрема в сфері оперативно-розшукової діяльності та відповідати сучасним викликам.

На сьогоднішній день, питання щодо ролі підрозділів кримінальної поліції у встановленні місцезнаходження безвісти зниклих дітей становлять підґрунтя для наукових досліджень та виокремлення результатів із подальшим впровадженням таких в практичну діяльність підрозділів Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Опацький Р. М. Особливості діяльності підрозділів ювенальної превенції щодо розшуку безвісти зниклих дітей та дітей з розладом аутистичного спектра // Юридичний науковий електронний журнал. Запоріжжя, 2023, № 1, с. 315–317.

2. «Майже 10 тисяч звернень: як поліція розшукує дітей під час війни». Публікація в електронному ЗМІ «Суспільні новини» від 02.11.2023. URL: <https://suspilne.media/373364-majze-10-tisac-zvernenak-policia-rozsukue-ditej-pid-cas-vijni>.

3. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19>.

4. Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції: навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Безпалової; [О. І. Безпалова, Г. В. Джагупов, В. С. Макаренко та ін. ; передм. О. І. Безпалової]; МВС України, Харків: ХНУВС, 2022. 204 с.

5. Літун О. О. Сучасні проблеми оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, в Україні (за результатами опитування працівників кримінальної поліції) // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 2 (105). С. 304–308.

6. Бахаєва А. С. Службові собаки як інструмент (згідно з чинним законодавством України) пошуку безвісти зниклих дітей // Особливості організації кінологічної діяльності правоохоронних

органів в Україні : тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 листоп. 2021 р.) / МВС України, ХНУВС. Харків, 2021. С. 19–22.

7. Селюков В. С. Застосування службових собак для розшуку зниклих безвісті дітей // Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України : зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11 квіт. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2019. С. 225–226.

Тимошко Павло Володимирович,
аспірант Навчально-наукового інституту
публічного права

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ ЯК МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ (СТ. 271 КПК УКРАЇНИ) У ФОРМІ СПЕЦІАЛЬНОГО СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

У філософії під методом (грец. «*methodos*») – шлях дослідження та пізнання) розуміють спосіб організації практичного і теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями відповідного об'єкта [1, с. 275–276]. У тлумачному словнику під «методом» розуміється: спосіб пізнання, дослідження або виконання чогось; прийом або система прийомів, що застосовується в будь-якій галузі діяльності (науці, виробництві) [2, с. 523]. За загальномовним значенням «метод» – це спосіб пізнання; прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності, спосіб дії, боротьби тощо [3, с. 522].

Під час підготовки та проведення спеціального слідчого експерименту використовуються ряд методів пізнання, які мають різну сутність з точки зору використання під час їх застосування (як філософської категорії) – адже оперативні працівники сприймають оточуючу дійсність, отримуючи інформацію по акустичному каналу (опитування) та по оптичному каналу (спостереження, огляд). Але у процесі спеціального слідчого експерименту ці методи поєднуються у різних конфігураціях (в залежності від виконуваного завдання). Тобто, забезпечуючи заходи, які проводяться під час підготовки до проведення спеціального слідчого експерименту можуть полягати у проведенні ряду НСРД (зокрема, обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України) [4], які є забезпечуваними у випадку виникнення необхідності застосування спеціальних технічних засобів у публічно не доступних місцях, а можуть мати опосередковане відношення щодо проведення